

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАТРИМАНОМУ, ПІДОЗРЮВАНОМУ, ОБВИНУВАЧЕНОМУ, ЗАСУДЖЕНОМУ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ: АНАЛІЗ НОВЕЛ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ № 1637-ІХ

ENSURING DETAINED, SUSPECTED, ACCUSED, CONVICTED RIGHT TO RECEIVE LEGAL AID: ANALYSIS OF NOVELS UNDER THE LAW OF UKRAINE № 1637-IX

**Глов'юк І.В., адвокат, д.ю.н., професор, заслужений юрист України,
професор кафедри кримінально-правових дисциплін
Інститут права Львівського державного університету внутрішніх справ**

**Дроздов О.М., адвокат, д.ю.н., доцент, заслужений юрист України,
доцент кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

Статтю присвячено дослідженню новел КПК України стосовно забезпечення затриманому, підозрюваному, обвинуваченому, засудженому права на отримання правової допомоги в аспекті змін та доповнень, внесених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення затриманому, підозрюваному, обвинуваченому, засудженому права на отримання правової допомоги» № 1637-ІХ від 14 липня 2021 р. Виявлено певні недоліки цих положень. Доведено, що змінена редакція ч. 5 ст. 46 КПК України потребує уточнення, що її дія поширюється на випадки надання правової допомоги підозрюваному, обвинуваченому, які перебувають в умовах несвободи (це зрозуміло з тексту Закону, проте, зважаючи на загальний характер норм ст. 46 КПК України, вимагає уточнення). У ст. 12 КПК України задля уникнення правової невизначеності та різного тлумачення і неправильного застосування доцільно замінити словосполучення «негайно в розумний строк» на слово «негайно». Аргументовано, що слід переглянути обмеження, встановлене ч. 5 ст. 46 КПК України, що підозрюваний, обвинувачений мають право на таку зустріч не більш як із двома захисниками одночасно. Також в останньому абзаці ч. 5 ст. 46 КПК України щодо необхідності повідомлення про зміну місця перебування підозрюваного його захисника у разі затримання підозрюваного та доставлення його до суду формулювання «не пізніше як за 24 години» слід замінити на «негайно, але не пізніше як за 24 години». Задля недопущення зловживань у ч. 2 ст. 54 КПК положення щодо зустрічі у разі відмови від захисника запропоновано викласти у такій редакції: «Якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника, дізнавач, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим».

Ключові слова: захисник, правова допомога, дізнавач, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд, зустріч.

The article is devoted to the study of novelties of the Criminal Procedure Code of Ukraine concerning ensuring the detainee, suspect, accused, convict the right to receive legal assistance in terms of changes and additions made by the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine for legal assistance" № 1637-IX of July 14, 2021. Certain shortcomings of these provisions are revealed. It is proved that the amended version of Part 5 of Art. 46 of the Criminal Procedure Code of Ukraine needs clarification that its effect extends to cases of legal assistance to the suspect, accused, who are in prison (this is clear from the text of the Law, however, given the general nature of Article 46 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, requires clarification). In Art. 12 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in order to avoid legal uncertainty and different interpretations and misapplication, it is advisable to replace the phrase "immediately within a reasonable time" with the word "immediately". It is argued that the restriction established by Part 5 of Art. 46 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, the suspect, the accused has the right to such a meeting with no more than two defenders at the same time. Also in the last paragraph of Part 5 of Art. 46 of the Criminal Procedure Code of Ukraine on the need to notify the change of location of the suspect's lawyer in case of detention of the suspect and bring him to court the wording "no later than 24 hours" should be replaced by "immediately but no later than 24 hours." In order to prevent abuse in Part 2 of Article 54 of the Criminal Procedure Code, the provisions on the meeting in case of refusal of defense counsel are proposed to read as follows: defense counsel with the suspect, accused".

Key words: defense counsel, legal aid, coroner, investigator, prosecutor, investigating judge, court, meeting.

Постановка проблеми. 08 серпня 2021 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення затриманому, підозрюваному, обвинуваченому, засудженому права на отримання правової допомоги» № 1637-ІХ від 14 липня 2021 р. (далі – Закон № 1637-ІХ). Він істотно деталізував питання організації комунікації захисника з клієнтом, що нині становить один із трендів розвитку правової держави та чи не найактуальніший предмет правничого наукового дискурсу, а законодавець таким чином відреагував на ті проблеми та зловживання у цій сфері, які мали місце на практиці, і передбачив низку новел.

Аналіз останніх наукових публікацій. Зазначимо, що окремі питання комунікації, у тому числі побачень підозрюваного, обвинуваченого із захисником, уже неодноразово досліджувалися у доктрині у працях Н.М. Бакаєвої, А.М. Бірюкової, О.В. Винокурова, Т.Б. Вільчик, В.В. Заборовського, Я.П. Зейкана, С.О. Іваницького, О.П. Кучинської, О.В. Малахової, Т.Ю. Марченко, М.А. Погорельського, М.М. Погорельського, О.Г. Яновської та ін., проте ці питання в аспекті змін Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення затриманому, підозрюваному, обвинуваченому, засудже-

ному права на отримання правової допомоги» № 1637-ІХ від 14 липня 2021 р. ще у доктрині не досліджувалися.

Отже, **метою статті** є виявлення позитивних та негативних наслідків для здійснення захисту у кримінальному провадженні в аспекті побачень захисника з клієнтом на основі аналізу Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення затриманому, підозрюваному, обвинуваченому, засудженому права на отримання правової допомоги» № 1637-ІХ від 14 липня 2021 р.

Виклад основного матеріалу. Загалом слід підтримати ініціативу законодавця, який не залишився осторонь широкомасштабної підтримки конституційного права кожного на професійну правничу допомогу та висловив своє вагоме слово у цій царині. Проте окремі з новел свідчать, що наведений тренд іноді може перетворитися на формальний його знак, який не підкріплено сутнісно.

Перш за все слід зазначити, що термін «побачення», який є характерним для режиму перебування особи в умовах несвободи, у КПК було замінено законодавцем на термін «зустріч» у відповідних відмінках. Проте під час такої заміни законодавець не врахував необхідність нормативного розмежування кримінальних процесуальних процедур

зустрічі у формі побачення захисника зі своїм підзахисним, який перебуває в умовах несвободи, та зустрічі захисника зі своїм підзахисним, який не перебуває в умовах несвободи. У зв'язку із цим зауважимо, що змінена Законом редакція ч. 5 ст. 46 КПК України потребує уточнення, що її дія поширюється на випадки надання правової допомоги підозрюваному, обвинуваченому, які перебувають в умовах несвободи.

Далі звернемо увагу й на те, що натепер прямо передбачено, що «затримана особа, особа, взята під варту або обмежена у праві на вільне пересування в інший спосіб, має право на зустріч із захисником (захисниками) у кримінальному провадженні...» (ч. 3 ст. 12 КПК України). Важливим є формулювання «обмежена у праві на вільне пересування в інший спосіб», оскільки така норма підводить під гарантії захисту ст. 12 КПК України особу у тих ситуаціях, коли її несвобода не ідентифікується органами та особами, під контролем яких знаходиться особа, як затримання або взяття під варту, і ця особа не має процесуального статусу.

Наведений підхід законодавця не лише зумовлює необхідність додаткового наукового осмислення класифікації учасників кримінального провадження, право на свободу пересування яких обмежено (перебувають в умовах несвободи тощо), а й зумовлює необхідність звернутися до таких конвенційних та конституційних категорій, як право на свободу та особисту недоторканість.

Відомо, що право на свободу та особисту недоторканість є одним із визначальних та фундаментальних конституційних прав людини. Право на свободу та особисту недоторканість не є абсолютним і може бути обмежене, але тільки на підставах та в порядку, які чітко визначені в законі (Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 р. № 10-рп/2011) [1].

Незаперечним є те, що обмеження конституційного права на свободу та особисту недоторканість має здійснюватися з дотриманням конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина (Рішення Великої Палати Конституційного Суду України від 23 листопада 2017 р. № 1-р/2017) [2].

Таким чином, Конституційний Суд України виходячи з положень частин першої, другої ст. 29 Основного Закону України та сформульованих ним юридичних позицій, а також беручи до уваги наведені положення міжнародних правових актів щодо захисту права людини на свободу та особисту недоторканість, уважає, що право на свободу та особисту недоторканість не є абсолютним і може бути обмежене, але тільки на підставах та в порядку, визначених законами України. Обмеження конституційного права на свободу та особисту недоторканість має здійснюватися з дотриманням конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина та виключно на підставі вмотивованого рішення суду (Рішення Великої Палати Конституційного Суду України від 23 листопада 2017 р. № 1-р/2017) [2].

Також Конституційний Суд України виходив із того, що право на свободу та особисту недоторканість може бути обмежене, однак таке обмеження має здійснюватися з дотриманням конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина, принципів справедливості, рівності та домірності (пропорційності), із забезпеченням справедливого балансу інтересів особи та суспільства, на підставі та в порядку, визначених законами України, з урахуванням актів міжнародного права, позицій Європейського суду з прав людини, за вмотивованим рішенням суду, прийнятим у порядку справедливої судової процедури (Рішення Конституційного Суду України (Велика Палата) від 13 червня 2019 р. № 4-р/2019) [3].

Свою чергою, Конституційний Суд України виходив із того, що серед фундаментальних цінностей дієвої конституційної демократії є саме свобода, наявність якої

у особи є однією з передумов її розвитку та соціалізації. Право на свободу є невід'ємним та невідчужуваним конституційним правом людини і передбачає можливість вибору своєї поведінки з метою вільного та всебічного розвитку, самостійно діяти відповідно до власних рішень і задумів, визначати пріоритети, робити все, що не заборонено законом, безперешкодно і на власний розсуд пересуватися по території держави, вибирати місце проживання тощо. Право на свободу означає, що особа є вільною у своїй діяльності від зовнішнього втручання за винятком обмежень, які встановлюються Конституцією та законами України (Рішення Конституційного Суду України від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016) [4].

Різновидом права на свободу є право на свободу пересування. Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» встановлено, що свобода пересування – це право громадянина України, а також іноземця та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, вільно та безперешкодно за своїм бажанням переміщатися по території України у будь-якому напрямку, у будь-який спосіб, у будь-який час за винятком обмежень, які встановлюються законом (ст. 3).

Водночас нормативне регулювання у сфері здійснення кримінального провадження щодо особи і позбавлення її у зв'язку із цим свободи повинне базуватися на засадах, передбачених ст.ст. 1, 3, частинами першою, другою ст. 8, частинами першою, другою ст. 29, частиною першою ст. 64 Основного Закону України (Рішення Конституційного Суду України (Велика Палата) від 25 червня 2019 р. № 7-р/2019) [5].

Таким чином законодавець формалізував у КПК України право учасника кримінального провадження на свободу пересування, а суть цього права полягає у тому, що особа вільно та безперешкодно за своїм бажанням може переміщатися по території України у будь-якому напрямку, у будь-який спосіб, у будь-який час за винятком обмежень, які встановлюються кримінальним процесуальним законодавством України. Право на свободу пересування, звісно, не є абсолютним і може бути обмежене, але лише на підставах та в порядку, визначених законами України. Обмеження права на свободу пересування, зокрема під час проведення процесуальних дій, має здійснюватися з дотриманням конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина.

Ураховуючи викладене, відзначимо, що формулювання «обмежена у праві на вільне пересування в інший спосіб» актуалізує проблему забезпечення надання правової допомоги під час обшуку, оскільки слідчий, прокурор мають право заборонити будь-якій особі залишити місце обшуку до його закінчення (ч. 3 ст. 236 КПК України). Нами вказувалося раніше, що особа, якій слідчий, прокурор заборонили залишити місце обшуку до його закінчення та вчинити будь-які дії, що заважають проведенню обшуку, вважається затриманою (позбавленою свободи) особою у контексті п. б ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від моменту оголошення такої заборони або вжиття дій, які явно свідчать про її наявність [6, с. 35] (хоча ККС ВС притримується іншої думки [7]). В аспекті змін до ст. 12 КПК України така особа (якою, звісно, може бути не лише підозрюваний) є такою, яка «обмежена у праві на вільне пересування в інший спосіб» і має право на зустріч з адвокатом. Разом із тим особі, яка обмежена у праві на вільне пересування в інший спосіб, має бути невідкладно повідомлена про її право на надання правової допомоги адвокатом.

У контексті змін до ст. 12 КПК слід звернути увагу й на те, що не зовсім удалим виглядає визначення процесуального строку щодо зустрічі затриманої особи, особи, взятої під варту або обмеженої у праві на вільне пересування в інший спосіб, із захисником, адвокатом: «негайно

в розумний строк». Задля уникнення правової невизначеності та можливих процесуальних конфліктів на практиці доцільно замінити словосполучення «негайно в розумний строк» на слово «негайно».

Важливими є і зміни, внесені до ст.ст. 42 та 46 КПК України. Відповідно, п. 3 ч. 3 ст. 42 викладено: «3) на першу вимогу мати захисника і зустріч із ним незалежно від часу в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – зустрічі без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних діях; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, у тому числі у зв'язку з відсутністю коштів для оплати такої допомоги». Тобто додано можливість проведення таких зустрічей у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні. Відповідні зміни внесені до ст. 8 КПК України: «Засуджений має право на побачення з особами, визначеними абзацом першим цієї частини, без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години за власною ініціативою та/або ініціативою особи (осіб), на побачення з якою (якими) він має право (особи (осіб), яка (які) прибула (прибули) до нього. Якщо такі побачення заплановано здійснити у вихідні, святкові, неробочі дні, особи, визначені абзацом першим цієї частини, повинні не пізніше як за 24 години до візиту письмово повідомити про це адміністрацію установи виконання покарань, адміністрацію закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений». Також ст. 44 КПК України логічно доповнено частиною шостою такого змісту: «6. Законний представник має право на невідкладну зустріч із підозрюваним, обвинуваченим за власною ініціативою та/або ініціативою підозрюваного, обвинуваченого без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години».

Разом із тим попри зміни до ст.ст. 42 та 46 КПК України не усунуто певний недолік стосовно забезпечення участі захисника у процесуальних діях, адже ст. 42 КПК України передбачає загальне право на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних діях, а ст. 46 КПК України – на участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, тобто наявне обмеження стосовно кола процесуальних дій, у яких має право брати участь захисник. Нами вже вказувалося на те, що «у ст. 46 КПК слід передбачити норму, по-перше, про коло процесуальних дій, в яких захисник може брати участь; уважаємо, що вона може бути викладена у такому формулюванні: «Захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, а також в інших процесуальних діях, крім випадків, коли через специфіку процесуальної дії це неможливо або зумовлено необхідністю забезпечення безпеки учасника кримінального провадження»; по-друге, про попередження захисника щодо проведення цих дій» [8, с. 453–454]. На жаль, відповідну проблему не вирішено і цим Законом.

За ч. 5 ст. 46 КПК України підозрюваний, обвинувачений мають право на таку зустріч не більш як із двома захисниками одночасно. З яких міркувань встановлено таке обмеження, зрозуміти складно, зважаючи на те, що стосовно кількості захисників підозрюваного у кримінальному провадженні у КПК України обмежень немає, а для судового розгляду – не більше п'яти захисників одночасно.

Цікавою новелою є й те, що «особа, яка прийняла рішення про зміну місця перебування підозрюваного,

обвинуваченого, засудженого, зміну його правового та/або процесуального статусу, не пізніше як за 24 години інформує письмово або шляхом надсилання листа на електронну поштову скриньку захисника, близьких родичів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого про його місце перебування, дату зміни місця перебування, правового та/або процесуального статусу з обґрунтуванням підстав для прийняття такого рішення та із зазначенням суб'єкта, який його прийняв. Відповідний інформаційний лист вручається адміністрацією установи також захисникам, близьким родичам невідкладно після їх фактичного прибуття до підозрюваного, обвинуваченого, засудженого». Ідею такого повідомлення слід повністю підтримати, хоча з погляду доктрини є питання стосовно нового процесуального документа – інформаційного листа, не передбаченого ніде у КПК України, крім ст. 46. Як видається, доречніше було б назвати цей документ повідомленням та уточнити поняття повідомлення у главі 6 КПК України. Окрім того, юридична техніка формулювання обов'язку щодо інформування є невдалою, бо «інформує письмово» визначає форму повідомлення, а «шляхом надсилання листа на електронну поштову скриньку» – спосіб повідомлення, сполучник «або» є нелогічним, а лист електронною поштою теж є письмовим. Окрім того, скерування саме процесуального рішення не передбачено, хоча обґрунтування підстав для прийняття такого рішення та із зазначенням суб'єкта, який його прийняв, має бути зазначено у листі. Зазначимо, що наведене повідомлення слід надсилати на електронну поштову скриньку захисника, яка зазначена у Єдиному реєстрі адвокатів України.

Також змінений вище наведений останній абзац ч. 5 ст. 46 КПК України, на нашу думку, зумовлює необхідність повідомлення про зміну місця перебування підозрюваного його захисника у разі затримання підозрюваного та доставлення його до суду шляхом надання точної та достовірної інформації про конкретне місце знаходження підозрюваного після його переміщення з останнього відомого захиснику місця перебування. Проте, урахувавши стрімкість розгортання подій під час такого затримання та швидкоплинність відповідних процесуальних строків, строк «не пізніше як за 24 години» навряд чи може відповідати вимозі невідкладності повідомлення про зміну місця перебування підозрюваного його захиснику. Тому доцільно використати формулювання «негайно, але не пізніше як за 24 години».

Є питання і стосовно формулювання «правового та/або процесуального статусу». Зважаючи на обсяг статті, не будемо надмірно заглиблюватися у доктринальні дослідження юридичних категорій «правовий статус особи», «процесуальний статус особи» та розмежування «процесуального статусу особи» і «процесуального положення особи», оскільки завдяки актуалізації цього питання в КПК України законодавцем воно потребує окремих наукових досліджень. Утім, коротко зупинимося на окремих суто практичних аспектах наведеного положення. Убачається, що зміна процесуального статусу включає у себе припинення (втрату) процесуального статусу (повністю або частково), яким було наділено відповідного учасника кримінального провадження чи в якому останній перебував, або ж набуття таким учасником кримінального провадження нового процесуального статусу, відмінного від попереднього. Вочевидь, що така зміна може відбуватися за різних обставин та підстав, як-от скасування повідомлення про підозру, передача обвинувального акту до суду в порядку, передбаченому ст. 291 КПК України, тощо.

До осіб, які прийняли рішення про зміну правового та/або процесуального статусу, слід віднести не лише осіб, які безпосередньо приймали, ухвалювали відповідне рішення (наприклад, суддя, слідчий суддя, прокурор, слідчий, дізнавач), а й тих осіб, які проводили процесуальну дію або приймали процесуальне рішення, які безпосередньо

не спрямовані на зміну правового та/або процесуального статусу, однак похідним наслідком таких дій та рішення є зміна правового та/або процесуального статусу відповідного учасника кримінального провадження.

Прикрим є й те, що поза увагою законодавця залишилися питання унормування кримінальних процесуальних наслідків невиконання уповноваженими особами процесуальних обов'язків, покладених на них Законом № 1637-IX, та можливість оскарження відповідних дій та бездіяльності слідчому судді або до суду.

Нова редакція ч. 2 ст. 54 КПК за Законом № 1637-IX містить таке положення: «Якщо підозрюваний, обвинувачений наполягає на відмові від захисника, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим». На перший погляд може здаватися, що завдяки використанню терміна «наполягає» начебто посилено гарантії права на захист. Проте системний аналіз положень закону дає змогу припустити, що особиста зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим буде організована лише у разі саме наполягання на відмові від захисника, а не простої відмови від нього. До того ж із незрозумілих причин у згаданій нормі не йдеться про дізнавача. Тому наведене положення доцільно викласти в такій редакції: «Якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника, дізнавач, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим».

Висновки. Отже, аналіз положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення затриманому, підозрюваному, обвинуваче-

ному, засудженому права на отримання правової допомоги» № 1637-IX від 14 липня 2021 р. показує, що законодавець зробив суттєвий крок стосовно забезпечення належної комунікації адвоката та клієнта, хоча резерви для вдосконалення закріплених процесуальних механізмів усе ще не вичерпані. Найперше це стосується того, що змінена редакція ч. 5 ст. 46 КПК України потребує уточнення, що її дія поширюється на випадки надання правової допомоги підозрюваному, обвинуваченому, які перебувають в умовах несвободи (це зрозуміло з тексту Закону, проте, зважаючи на загальний характер норм ст. 46 КПК України, вимагає уточнення). У ст. 12 КПК України задля уникнення правової невизначеності та різного тлумачення і неправильного застосування доцільно замінити словосполучення «негайно в розумний строк» на слово «негайно». Окрім того, слід переглянути обмеження, встановлене ч. 5 ст. 46 КПК України, що підозрюваний, обвинувачений мають право на таку зустріч не більш як із двома захисниками одночасно. Також в останньому абзаці ч. 5 ст. 46 КПК України щодо необхідності повідомлення про зміну місця перебування підозрюваного його захисника у разі затримання підозрюваного та доставлення його до суду формулювання «не пізніше як за 24 години» слід замінити на «негайно, але не пізніше як за 24 години». Також задля недопущення зловживань у ч. 2 ст. 54 КПК положення щодо зустрічі у разі відмови від захисника доречно викласти у такій редакції: «Якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника, дізнавач, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим».

ЛІТЕРАТУРА

1. Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 року № 10-пн/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-11#Text>.
2. Рішення Великої Палати Конституційного Суду України від 23 листопада 2017 року № 1-п/2017. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/1-p_2017.pdf.
3. Рішення Конституційного Суду України (Велика Палата) від 13 червня 2019 року № 4-п/2019. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/7-r_19.pdf.
4. Рішення Конституційного Суду України від 1 червня 2016 року № 2-пн/2016. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/2-rp2016.pdf>.
5. Рішення Конституційного Суду України (Велика Палата) від 25 червня 2019 № 7-п/2019 року. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/7-r_19.pdf.
6. Гловюк І.В. Деякі питання реалізації засади забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. *Українська модель кримінальної юстиції: блукаючи задзеркаллям* : VI (XIX) Львівський форум кримінальної юстиції : збірник матеріалів науково-практичної конференції, 17–18 вересня 2020 р. Львів : ЛьвДУВС, 2020. С. 33–36.
7. Постанова ККС ВС від 18 травня 2021 року, справа № 552/7485/2017, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97175083>.
8. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. 712 с.